

The Physical Activity Environment Policy Index (PA-EPI): Nederland

**De bewegingomgeving in Nederland: een beoordeling
van rijksoverheidsbeleid en acties voor het creëren
van een gezonde bewegingomgeving**

Juni 2024

Auteurs:

Fleur Heuvelman, MSc

Afdeling Epidemiologie en Data Science, Amsterdam UMC, Nederland

Dr. Jeroen Lakerveld

Afdeling Epidemiologie en Data Science, Amsterdam UMC, Nederland

Dr. Nicole den Braver

Afdeling Epidemiologie en Data Science, Amsterdam UMC, Nederland

U kunt als volgt naar dit rapport verwijzen:

Heuvelman F, Lakerveld J, Den Braver NR, voor het Nederlandse PA-EPI Team. *The Physical Activity Environment Policy Index (PA-EPI): Nederland. De bewegomgeving in Nederland: een beoordeling van rijksoverheidsbeleid en acties voor het creëren van een gezonde bewegomgeving.* Amsterdam, Amsterdam UMC, 2024

Please cite this report as:

Heuvelman F, Lakerveld J, Den Braver NR, for the PA-EPI Dutch Research Team. *The Physical Activity Environment Policy Index (PA-EPI): the Netherlands. The physical activity environment in the Netherlands: an assessment of national governmental policies and actions for creating a healthy physical activity environment.* Amsterdam, Amsterdam UMC, 2024

Contact

Voor vragen betreffende dit document kunt u contact opnemen met Fleur Heuvelman (f.heuvelman@amsterdamumc.nl) of Nicole den Braver (n.denbraver@amsterdamumc.nl)

Datum Juni 2024

Meer informatie over de (achtergrond van de) PA-EPI:

[PEN PA-EPI - JPI PEN \(jpi-pen.eu\)](http://jpi-pen.eu)

Financiering

Het onderzoek beschreven in dit rapport kwam tot stand door financiering van een verspreidings- en implementatie impuls (VIMP) van ZonMw en bouwt voort op het werk van het afgeronde Policy Evaluation Network (PEN) project waarin de PA-EPI ontwikkeld is. PEN werd gefinancierd door het Joint Programming Initiative “A Healthy Diet for a Healthy Life” (JPI HDHL), waarbij de Nederlandse financiering van ZonMw kwam.

Projectnummer VIMP: 09100252210002

Projectnummer PEN: 529051020

Samenvatting

Dit rapport beschrijft in hoeverre beleidsmaatregelen om bewegen te stimuleren zijn geïmplementeerd in Nederland, en welke acties er nodig zijn om dit te verbeteren. De bevindingen zijn gebaseerd op onderzoek uitgevoerd met behulp van de Physical Activity Environment Policy Index (PA-EPI); een instrument om de implementatie van nationaal overheidsbeleid en acties in verschillende domeinen voor een gezonde beweegomgeving op systematische wijze te beoordelen en te monitoren.

De doelen van het PA-EPI proces waren om (1) inzicht te krijgen in de mate waarin de Nederlandse overheid beleid en wet- en regelgeving heeft geïmplementeerd om een gezonde beweegomgeving te bevorderen, (2) sterke en zwakke punten in de implementatie van beleid te identificeren, en (3) aan de hand van deze beoordeling samen met professionals en experts beleidsacties en beleidsondersteunende acties op te stellen ter verbetering van de beleidsimplementatie.

De PA-EPI scoort de implementatie op 45 indicatoren die verspreid zijn over acht beleidsdomeinen (bijvoorbeeld *Onderwijs* of *Stedelijk Ontwerp*) en zeven beleidsondersteunende domeinen (bijvoorbeeld *Leiderschap* of *Bestuur*). Het PA-EPI proces omvat acht stappen: de eerste vier stappen richten zich op het creëren van een overzicht van beleid en implementatie in de PA-EPI domeinen en in stap 5 en 6 wordt de mate van implementatie door onafhankelijke experts beoordeeld in vergelijking met 'best practice' voorbeelden. Vervolgens richt stap 7 zich op het vaststellen en prioriteren van beleidsacties en beleidsondersteunende acties door professionals en onafhankelijke experts. De acties zijn geprioriteerd op basis van 1) relevantie, 2) haalbaarheid en 3) het verkleinen van sociaaleconomische verschillen gerelateerd aan bewegen. In stap 8 worden de hoogst geprioriteerde acties aanbevolen aan de rijksoverheid voor het creëren van een gezonde beweegomgeving.

Dit onderzoek laat zien dat er potentieel is voor de Nederlandse rijksoverheid om haar beleid met betrekking tot de gezonde beweegomgeving te verbeteren. Van de 45 indicatoren, werden er zeven als hoog geïmplementeerd gescoord (in de domeinen *Onderwijs*, *Transport*, *Sport en Recreatie voor iedereen*, *Bestuur* en *Monitoring*), 28 als middelmatig en tien als laag (waaronder in de domeinen *Onderwijs*, *Media*, *Sport en Recreatie voor iedereen*, *Leiderschap*, *Bestuur* en *Financiering en Middelen*). Er waren geen indicatoren die als niet/nauwelijks geïmplementeerd werden gescoord.

De top vijf hoogst geprioriteerde beleidsacties op een combinatie van relevantie en haalbaarheid hebben betrekking tot de domeinen *Onderwijs*, *Transport* en *Stedelijk Ontwerp*. De hoogst geprioriteerde actie pleit voor het integreren van bewegen in de Omgevingswet en het vaststellen van voorwaarden voor de vertaling van beweegaspecten in omgevingsplannen van gemeenten (Domein: *Stedelijk Ontwerp*).

De top vijf hoogst geprioriteerde beleidsondersteunende acties hebben betrekking tot de domeinen *Leiderschap*, *Bestuur* en *Financiering en Middelen*. De hoogst geprioriteerde actie pleit voor structureel beweegbeleid, dat verder rijkt dan een kabinetsperiode van vier jaar (Domein: *Leiderschap*).

Dit onderzoek laat kansen zien voor het huidige beleid voor een gezonde beweegomgeving, met name in de domeinen *Onderwijs*, *Media*, *Sport en Recreatie voor iedereen*, *Werkplek*, *Leiderschap*, *Bestuur*, *Financiering en Middelen* en *Ontwikkeling beweegprofessionals*. Concrete acties zijn geformuleerd om een gezondere beweegomgeving te creëren en daarmee mensen te stimuleren om te bewegen en zo overgewicht en leefstijl gerelateerde chronische ziekten te voorkomen. De acties onderstrepen het belang van een integrale samenwerking die meerdere beleidsterreinen raakt.

Inhoud

Samenvatting.....	3
1. Introductie	5
2. Werkwijze	6
2.1 Aanpak.....	6
2.2 Deelnemers aan het PA-EPI proces	7
3. Resultaten.....	8
3.1 Beleidsevaluatie	8
3.2 Beleidsacties en beleidsondersteunende acties	11
3.2.1 Beleidsacties voor de beleidsdomeinen.....	11
3.2.2 Beleidsondersteunende acties	14
4. Conclusie	16
5. Dankwoord	17
6. Bijlagen	19
Bijlage 1: De 45 indicatoren van de PA-EPI	19
Bijlage 2: Alle beleidsacties: beleidsdomeinen	23
Bijlage 3: Alle beleidsacties: beleidsondersteunende domeinen.....	28

1. Introductie

Lichamelijke activiteit heeft positieve effecten op de fysieke en mentale gezondheid en levert een bijdrage aan het behalen van klimaatdoelen, wanneer bijvoorbeeld autogebruik wordt vervangen door vormen van actief transport (wandelen en fietsen). De omgeving waarin mensen leven speelt een belangrijke rol in het stimuleren van bewegen en sport. Denk bijvoorbeeld aan een omgeving met wijkparken, sportvelden en veilige, goed onderhouden loop- en fietsroutes. Of denk aan een schoolomgeving die bewegen stimuleert middels een groen schoolplein of door het organiseren van naschoolse sportactiviteiten en waar bewegingsonderwijs wettelijk verplicht is. Als de Nederlandse overheid beleid en wet- en regelgeving implementeert gericht op het verbeteren van de beweegomgeving en het stimuleren van bewegen, kan dit Nederlanders motiveren om meer te bewegen en sporten. Hier is een integrale systeemaanpak voor nodig. Er is niet eerder onderzocht in hoeverre de rijksoverheid momenteel beleid en wet- en regelgeving heeft geïmplementeerd in verschillende domeinen ten behoeve van een gezonde beweegomgeving en waar kansen liggen om dit te optimaliseren.

Daarom zijn de **doelen** van dit onderzoek:

1. Het beoordelen van de mate van implementatie van beleid en wet- en regelgeving om een gezonde beweegomgeving te creëren en dit vergelijken met ‘best practice’ voorbeelden uit andere landen. Hiermee worden lacunes, kansen en prioriteiten geïdentificeerd.
2. Het opstellen van concrete acties ter optimalisatie van de beweegomgeving voor Nederlandse beleidsmedewerkers.
3. Het prioriteren van deze acties om tot een concrete set aan relevante en haalbare acties te komen die kunnen worden aangeboden aan beleidsmedewerkers.

De bijbehorende centrale **onderzoeksvragen** zijn: **(1)** In welke mate heeft de Nederlandse rijksoverheid beleid en wet- en regelgeving geïmplementeerd dat bijdraagt aan een gezonde beweegomgeving en **(2)** waar liggen de belangrijkste kansen voor rijksoverheidsbeleid voor het creëren van een gezonde beweegomgeving?

Onder de beweegomgeving verstaan we de context, kansen en omstandigheden die keuzes/gedrag in relatie tot bewegen kunnen beïnvloeden.¹ Daarnaast is de volgende internationale definitie van overheidsbeleid leidend in dit rapport: ‘Public policy is a form of government action usually expressed in a law, regulation, guideline or recommendation. It reflects the intent of government or its representative entities’.² Voorbeelden van Nederlandse ‘representative entities’ zijn het Kenniscentrum Sport en Bewegen en het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu.

In dit rapport worden de aanpak en resultaten gepresenteerd van dit onderzoek. Hoofdstuk 2 beschrijft hoe de beoordeling van de mate van implementatie van overheidsmaatregelen en acties om een gezonde beweegomgeving te creëren tot stand is gekomen en hoe het formuleren van beleidsacties en beleidsondersteunende acties in zijn werk is gegaan. In Hoofdstuk 3 worden de resultaten van de

¹ Woods, C. B., Kelly, L., Volf, K., Gelius, P., Messing, S., Forberger, S., Lakerveld, J., den Braver, N. R., Zukowska, J., & García Bengoechea, E. (2022). The Physical Activity Environment Policy Index for monitoring government policies and actions to improve physical activity. *European journal of public health*, 32(Suppl 4), iv50–iv58. <https://doi.org/10.1093/eurpub/ckac062>

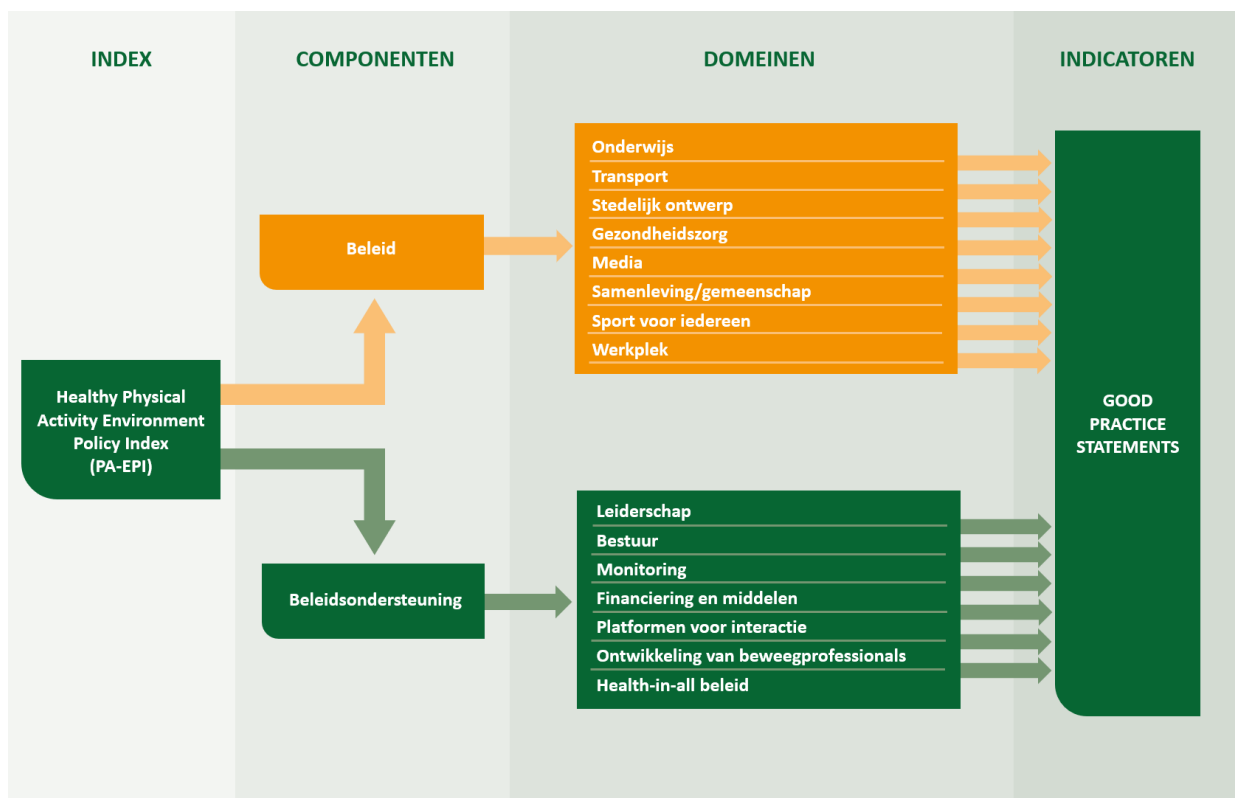
² Kelly, L., Twohig, C., Woods, C. B., Luszczynska, A., Murrin, C., Lien, N., Meshkovska, B., Kamphuis, C. B. M., Poelman, M. P., Terragani, L., Forberger, S., Hebestreit, A., Ahrens, W., & Harrington, J. M. (2022). Reaching consensus on definitions for food and physical activity policies: experience from the Policy Evaluation Network. *European journal of public health*, 32(Suppl 4), iv10–iv20. <https://doi.org/10.1093/eurpub/ckac147>

beleidsevaluatie beschreven en wordt er een overzicht gegeven van de aanbevolen beleidsacties en beleidsondersteunende acties.

2. Werkwijze

2.1 Aanpak

In dit onderzoek hebben de onderzoekers de Physical Activity Environment Policy Index (PA-EPI) toegepast, ontwikkeld door het Policy Evaluation Network (PEN, <https://www.jpi-pen.eu/>). De PA-EPI is een instrument ten behoeve van het beoordelen en monitoren van de implementatie van nationaal overheidsbeleid en acties voor een gezonde bewegomgeving in verschillende domeinen. Het instrument is verdeeld in twee componenten: beleidsdomeinen en beleidsondersteunende domeinen (zie Figuur 1). Het beleidscomponent bevat acht beleidsdomeinen van de bewegomgeving (bijvoorbeeld *Onderwijs* of *Transport*), waarin de overheid invloed kan uitoefenen om bewegen te stimuleren. Daarnaast zijn er in de PA-EPI zeven beleidsondersteunende domeinen (bijvoorbeeld *Leiderschap* of *Financiering en Middelen*), die beleidsontwikkeling en -implementatie voor het creëren van een gezonde bewegomgeving faciliteren. Deze 15 domeinen omvatten 45 indicatoren, of 'good practice statements' (Bijlage 1). De indicatoren geven een beeld van de mate waarin overheidsbeleid en wet- en regelgeving voor het creëren van een gezonde bewegomgeving zijn ontwikkeld en geïmplementeerd.

Figuur 1: Schematische weergave van het Physical Activity Environment Policy Index (PA-EPI) instrument.

Het PA-EPI proces bestaat uit acht stappen (zie Figuur 2). Eerst is de tool aangepast naar de Nederlandse context (stap 1). In stap 2 en 3 hebben de onderzoekers het 'Evidence Document' opgesteld, wat een overzicht geeft van het Nederlandse rijksoverheidsbeleid met een directe of indirecte invloed op de bewegomgeving, en het bewijs van implementatie hiervan. Dit Evidence Document is via een online vragenlijst en follow-up gesprekken getoetst op volledigheid en juistheid door professionals werkzaam bij - of organisaties gefinancierd door - de Nederlandse rijksoverheid

(stap 4). Het Evidence Document is online beschikbaar via de volgende link: <https://www.ipi-pen.eu/outcome/reports.html>. Op basis van het Evidence Document is de mate van implementatie³ van de 45 PA-EPI indicatoren beoordeeld in vergelijking met 'best practice' voorbeelden door onafhankelijke experts (stap 5). Best practice voorbeelden zijn goede voorbeelden van overheidsbeleid in andere landen die hiermee vooroplopen in het creëren van een gezonde bewegingomgeving. Dit resulteerde in scores die aangeven in hoeverre de rijksoverheid een nauwelijks, laag, middelmatig of hoog implementatieniveau heeft van de indicatoren (stap 6). Vervolgens hebben professionals en experts in een interactieve workshop beleidsacties en beleidsondersteunende acties geformuleerd. Tot slot hebben de professionals en experts twee keer een top vijf gemaakt van de beleidsacties en twee keer een top vijf gemaakt van de beleidsondersteunende acties op basis van relevantie en haalbaarheid. Deelnemers gaven een score van 1 tot en met 5 aan een actie. Vervolgens hebben we de totale score voor elke actie berekend door de scores op relevantie en haalbaarheid bij elkaar op te tellen en deze gerangschikt voor de beleidsacties en beleidsondersteunende acties. Als resultaat bestaat de top tien acties uit de vijf meest relevante en haalbare beleidsacties en vijf meest relevante en haalbare beleidsondersteunende acties voor de rijksoverheid. Voor de beleidsacties is ook gevraagd om deze een derde keer te rangschikken, namelijk op de mate waarin ze kunnen bijdragen aan het verkleinen van sociaaleconomische verschillen gerelateerd aan bewegen. We hebben afzonderlijk nog een top vijf gemaakt van de beleidsacties die het meeste potentieel hebben om sociaaleconomische verschillen gerelateerd aan bewegen te verkleinen (stap 7). De hoogst geprioriteerde acties worden aanbevolen aan de rijksoverheid voor het creëren van een gezonde bewegingomgeving (stap 8).

Figuur 2. De stappen van het Nederlandse PA-EPI beoordelingsproces en het tijdsplan.

2.2 Deelnemers aan het PA-EPI proces

In totaal hebben 15 professionals het Evidence Document getoetst op juistheid en volledigheid (stap 4 van het PA-EPI beoordelingsproces). Professionals zijn gedefinieerd als beleidsmedewerkers werkzaam bij ministeries, professionals werkzaam bij (onafhankelijke) uitvoeringsorganen van de ministeries (bijvoorbeeld het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) en het Kenniscentrum Sport en Bewegen) en partijen met een adviserende rol ten behoeve van overheidsbeleid.

³ Implementatie wordt hier gedefinieerd als de vertaling van doelstellingen uit beleidsdocumenten naar de praktijk. Voorbeeld: in een beleidsdocument kan staan dat er nieuwe faciliteiten gebouwd moeten worden om sportparticipatie te verhogen. De implementatie houdt in dat er daadwerkelijk nieuwe faciliteiten worden gebouwd.

Het expert panel bestond uit 14 onafhankelijke experts en heeft de mate van implementatie van het Nederlandse overheidsbeleid met betrekking tot de bewegingomgeving beoordeeld (stap 5 van het PA-EPI beoordelingsproces). Deze groep bestond uit experts werkzaam bij universiteiten, hogescholen, maatschappelijke organisaties (NGO's) en lokale overheden.

Zowel professionals als onafhankelijke experts waren uitgenodigd om in een live workshop beleidsacties en beleidsondersteunende acties te formuleren waarmee de rijksoverheid een gezonde bewegingomgeving kan creëren (stap 7 van het PA-EPI beoordelingsproces). In totaal hebben zeven professionals en negen onafhankelijke experts deelgenomen. De laatste stap na de workshop was het maken van een top vijf van de meest relevante en haalbare acties voor zowel de beleidsacties als de beleidsondersteunende acties en, voor de beleidsacties, een top vijf van acties die het meeste potentieel hebben om bij te dragen aan het verkleinen van sociaaleconomische verschillen gerelateerd aan bewegen. De top vijf-lijsten zijn gebaseerd op de ranking van professionals (m.u.v. nationale beleidsmedewerkers⁴) en onafhankelijke experts die aan één of meerdere stappen van het PA-EPI proces hebben deelgenomen.

3. Resultaten

3.1 Beleidsevaluatie

Dit onderzoek laat zien dat er potentieel is voor de Nederlandse rijksoverheid om haar beleid met betrekking tot de gezonde bewegingomgeving te verbeteren. Op basis van de resultaten van stap 5 en 6 zijn in Figuur 3 de beoordelingen weergegeven van de mate van implementatie van indicatoren in acht **beleidsdomeinen**. Er zijn geen beleidsindicatoren beoordeeld als geen/nauwelijks implementatie. Vier indicatoren zijn beoordeeld als lage, 14 als middelmatige en drie als hoge mate van implementatie. De lage scores bevinden zich in de volgende domeinen: *Onderwijs, Media, Sport en Recreatie voor iedereen* en *Werkplek*. De hoge scores bevinden zich in de domeinen *Onderwijs, Sport en Recreatie voor iedereen* en *Transport*.

Geen enkele indicator van de zeven **beleidsondersteunende domeinen** is beoordeeld als 'niet of nauwelijks geïmplementeerd'. Zes indicatoren zijn beoordeeld als lage, 14 als middelmatige en vier als hoge mate van implementatie (zie Figuur 4). De lage scores bevinden zich in de domeinen: *Leiderschap, Bestuur, Financiering en Middelen* en *Ontwikkeling Bewegingprofessionals*. De hoge scores bevinden zich in de domeinen: *Bestuur* en *Monitoring*.

⁴ De prioritering is niet uitgevoerd door beleidsmedewerkers van ministeries, omdat het rapport met acties aan hen wordt aangeboden aan het eind van het proces.

Domeinen	Indicatoren				
Onderwijs	E01 Bewegingsonderwijs op school				
	E02 Beweeginitiatieven op school				
	E03 Gedeeld gebruik schoolruimten				
	E04 Veilig actief transport naar school				
Transport	T01 Maatregelen ter ondersteuning van wandelen en fietsen				
	T02 Gefinancierd implementatieplan ter stimulering van actief transport				
	T03 Verspreiding richtlijnen ter stimulering van actief transport				
Stedelijk ontwerp	UD01 Ruimte voor actief transport vervangt ruimte voor vervoer met de auto				
	UD02 Er is sprake van multifunctioneel/gemengd landgebruik				
	UD03 Verbetering van toegankelijkheid tot veilige buiten- en binnenruimtes				
Gezondheidszorg	H01 Routine screening op bewegen in de gezondheidszorg				
	H02 Het stimuleren van risicogroepen om te bewegen in de zorgsetting				
Media	MM01 Continuïteit en monitoring van massa campagnes ter stimulering van bewegen				
	MM02 Gebruik van meerdere mediakanalen en aanvullende gemeenschapsinitiatieven				
Gemeenschap	C01 Sport- en beweeginitiatieven waarbij de gehele gemeenschap betrokken is				
	C02 Samenwerkingen voor gedeeld gebruik van openbare ruimten en faciliteiten				
Sport en Recreatie voor iedereen	SP01 Investerings in initiatieven gericht op minst actieve en kansarme groepen				
	SP02 Gelijke toegang tot sport- en recreatieruimten en –plaatsen voor iedereen				
	SP03 Sportverenigingen moedigen sport en bewegen aan				
Werkplek	W01 Veilig actief transport naar en van werk				
	W02 Regelingen ter stimulering van een werkomgeving die uitnodigt tot bewegen				

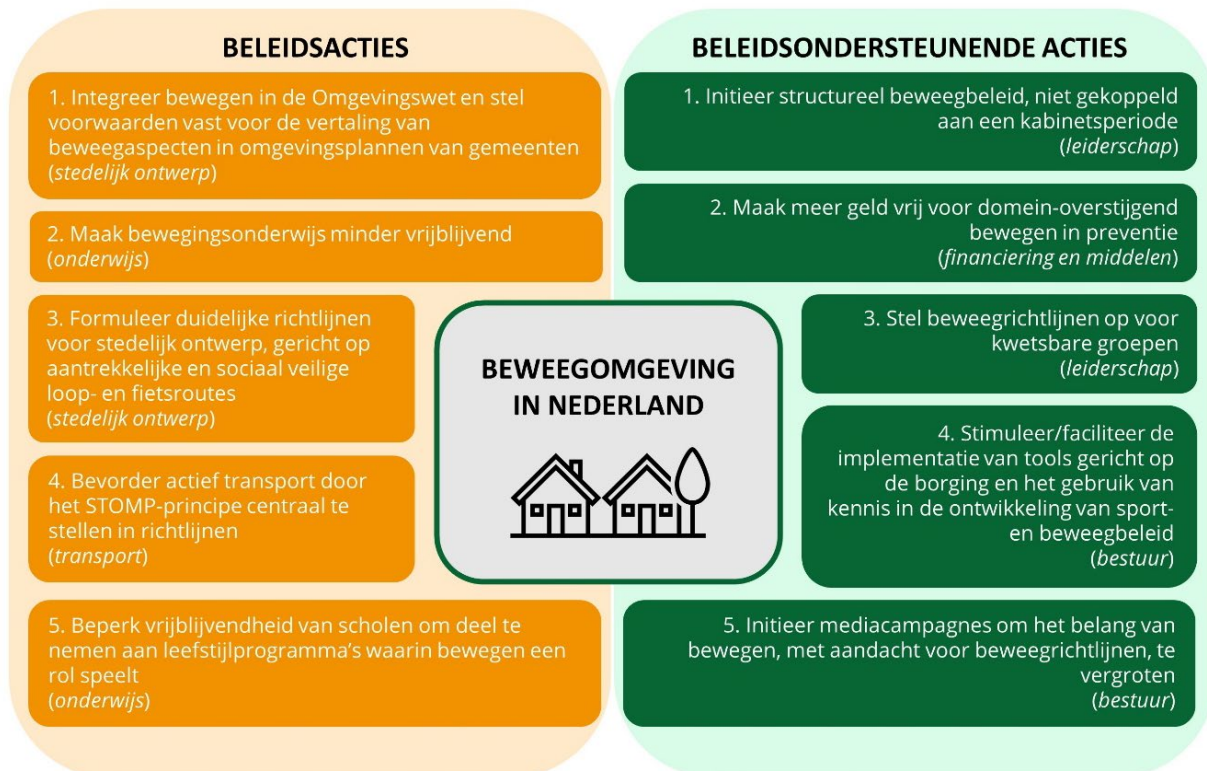
Figuur 3: Mate van implementatie van het Nederlandse rijksoverheidsbeleid betreffende de beleidsdomeinen volgens expertgroep 2.

Domeinen	Indicatoren				
Leiderschap	L01 Politieke steun van de staat/kabinet				
	L02 Plan gebaseerd op nationale behoeften				
	L03 Er wordt prioriteit gegeven aan het verminderen van gezondheidsverschillen				
	L04 Sport en beweegrichtlijnen				
Bestuur	G01 Beperken commerciële invloeden op beleidsontwikkeling				
	G02 Onderzoek maakt deel uit van sport- en beweegbeleid				
	G03 Verspreiding van beweegrichtlijnen onder de bevolking				
	G04 Samenwerking alle sectoren ter stimulering van sport en bewegen				
Monitoring	MI01 Monitoren mate van sport en bewegen gedurende levensloop				
	MI02 Monitoren sport en bewegen in 8 domeinen				
	MI03 Koppeling monitoring sport en bewegen aan monitoring NCD's				
	MI04 Evaluatie programma's en effectiviteit beleid				
	MI05 Monitoren voortgang van verminderen gezondheidsverschillen				
Financiering en middelen	FR01 Duidelijk vastgesteld budget voor stimuleren van sport en bewegen				
	FR02 Toereikend deel van totale gezondheidsuitgaven naar sport en bewegen				
	FR03 Toereikend deel van budget voor onderzoek naar sport en bewegen				
	FR04 Wettelijk vastgelegd agentschap ter stimulering van sport en bewegen				
Platformen voor interactie	PI01 Coördinatiemechanismen voor beleidssamenhang van sport- en beweegbeleid				
	PI02 Regelmatige en inclusieve interacties tussen de overheid en civil society				
Ontwikkeling beweegprofessionals	WD01 Voldoende middelen en bekwaam overheidspersoneel				
	WD02 Scholing en professionele ontwikkeling omtrent sport en bewegen				
	WD03 Professionele accrediterende instanties voor (bij) scholing				
Gezondheid op alle beleidsterreinen	HIAP01 Sport en bewegen worden meegenomen in de ontwikkeling van beleid				
	HIAP02 Rekening houden met gezondheidseffecten van beleid indirect gerelateerd aan sport en bewegen				

Figuur 4: Mate van implementatie van het Nederlandse rijksoverheidsbeleid betreffende de beleidsondersteunende domeinen volgens expertgroep 2.

3.2 Beleidsacties en beleidsondersteunende acties

De workshop heeft geleid tot de formulering van 62 acties (36 beleidsacties en 26 beleidsondersteunende acties, zie Bijlagen 2 en 3). De hoogst geprioriteerde beleidsacties en beleidsondersteunende acties op basis van een combinatie van relevantie en haalbaarheid zijn samengevat in Figuur 5. In dit Figuur zijn niet alle vijf de beleidsacties opgenomen die het hoogst zijn geprioriteerd op basis van het verkleinen van sociaal economische verschillen gerelateerd aan bewegen (zie 3.2.1 en Tabel 1 voor de hoogst geprioriteerde beleidsacties die het meeste potentieel hebben om bij te dragen aan het verkleinen van sociaaleconomische verschillen gerelateerd aan bewegen).

Figuur 5: Hoogst geprioriteerde acties voor de gezonde bewegomgeving.

3.2.1 Beleidsacties voor de beleidsdomeinen

Acht beleidsacties zijn het hoogst geprioriteerd. De volledige formulering van de acties wordt weergegeven in Tabel 1. Het betreft de top vijf van de combinatie van de meest relevante en haalbare acties en de top vijf van de acties die het meeste potentieel hebben om bij te dragen aan het verkleinen van sociaal economische verschillen gerelateerd aan bewegen (in de tabel groen gearceerd). Hierin bestaat enige overlap. Twee van de top vijf beleidsacties op een combinatie van relevantie en haalbaarheid staan ook in de top vijf acties die bijdragen aan het verkleinen van sociaaleconomische verschillen gerelateerd aan bewegen.

De totale score op relevantie en haalbaarheid van elke actie is in Figuur 6 weergegeven, waarin de vijf hoogst geprioriteerde acties uit Tabel 1 zijn weergegeven in het licht oranje, in een cirkel. Alle 36 geformuleerde beleidsacties zijn beschreven in Bijlage 2.

Tabel 1: de acht hoogst geprioriteerde beleidsacties: combinatie van relevantie, haalbaarheid en het verkleinen van sociaaleconomische verschillen gerelateerd aan bewegen. De acties in de groen gekleurde cellen behoren tot de vijf hoogst geprioriteerde acties die het meeste potentieel hebben om bij te dragen aan het verkleinen van sociaaleconomische verschillen gerelateerd aan bewegen. Van deze top vijf staan er twee ook in de top vijf meest relevante en haalbare acties.

Hoogst geprioriteerde beleidsacties
<p>1. Integreer bewegen in de Omgevingswet en stel duidelijke voorwaarden of kaders vast voor de vertaling van beweegaspecten (zoals ruimte voor actief transport, spelen, bewegen, sporten en gemengd landgebruik) in omgevingsvisies, -programma's en -plannen waaraan gemeenten verplicht moeten voldoen. Om dit te realiseren is het zaak om binnen lokale overheden een functie in te stellen die toeziet op het integreren van bewegen in ruimtelijke inrichting en dit tevens borgt, monitort en terugkoppelt (door de landelijke kaders na te leven).</p> <p>Domein: <i>Stedelijk ontwerp</i></p>
<p>2. Maak bewegingsonderwijs minder vrijblijvend en zorg ervoor dat de onderwijsinspectie structureel de kwaliteit hiervan toetst aan de hand van een set kernindicatoren.</p> <p>Domein: <i>Onderwijs</i></p>
<p>3. Formuleer duidelijke richtlijnen voor stedelijk ontwerp gericht op aantrekkelijke en sociaal veilige loop- en fietsroutes door de wijk, bij scholen, in industriële gebieden, naar recreatiegebieden en over bedrijventerreinen. De volgende randzaken zijn belangrijk:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) Voldoende verlichting langs de voet- en fietspaden; b) Voet- en fietspaden langs huizen (met andere woorden, in het zicht van bewoners); c) Prioriteer wijken waarin weinig bewogen wordt (waar kwetsbare groepen wonen die weinig bewegen). <p>Domein: <i>Stedelijk ontwerp</i></p>
<p>4. Formuleer richtlijnen of duidelijke regels waarin het STOMP-principe centraal staat (stappen, trappen, OV, mobility as a service en persoonlijk vervoer) ter bevordering van actief transport. Hier moeten (lokale) beleidsmakers rekening mee houden bij de aanleg van nieuwe woonwijken en de herinrichting van bestaande wijken. CROW, onafhankelijk kenniscentrum voor infrastructuur, openbare ruimte en verkeer en vervoer, kan een rol spelen in deze richtlijnontwikkeling. In deze richtlijnen is aandacht voor:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) Autoluw beleid, waaronder het (beperken van) aantal parkeerplekken in een wijk; b) Hoeveelheid fietspaden (onder andere doorfietsroutes); c) Hoeveelheid hoge kwaliteit, sociaal veilige en toegankelijke wandelpaden. <p>Domein: <i>Transport</i></p>
<p>5. Beperk de vrijblijvendheid van scholen om deel te nemen aan leefstijlprogramma's - gericht op scholen - waarin bewegen een rol speelt, zoals de Gezonde School of De Gezonde Basisschool van de Toekomst. Als randvoorwaarde dient de administratie en het regelwerk van (bijvoorbeeld de aanvraag van) deze programma's voor scholen vereenvoudigd te worden, dit is vooral belangrijk voor scholen die al veel (administratieve) lasten hebben.</p> <p>Domein: <i>Onderwijs</i></p>

6. Neem maatregelen die ervoor zorgen dat financiële sport- en beweegregelingen (subsidies) door zoveel mogelijk kwetsbare groepen gebruikt kunnen worden en toegankelijk zijn. Denk bijvoorbeeld aan:

- a) Vergroot de bekendheid van de regelingen;
- b) Verminder de restricties van de regelingen die deze beperkt maken;
- c) Zorg dat de regelingen in iedere gemeente uniform zijn (met andere woorden, verruim de regelingen in specifieke gemeenten);
- d) Verminder de administratieve last rondom het aanvragen van regelingen (oftewel, vereenvoudig de aanvraagprocedure). Heb bijvoorbeeld aandacht voor groepen die te maken hebben met een taalbarrière en gebruik willen maken van deze regelingen.

Domein: *Sport en Recreatie voor iedereen*

7. Faciliteer het co-creëren van nationale beweeginitiatieven gericht op de minst actieve en kwetsbare groepen met belanghebbenden (waaronder minimaal de doelgroep) waarbij rekening wordt gehouden met structurele barrières om te bewegen (zoals armoede en stress). Hierbij is het idee om bewegen te integreren als een structureel onderdeel van een bredere aanpak van problematiek binnen specifieke groepen. Bewegen kan bijvoorbeeld worden beschouwd als een mogelijke interventie binnen het armoedebeleid. Daarbij is het wel belangrijk dat het beweegveld zich flexibel opstelt en zich bewust is van het feit dat bewegen niet altijd een hoge prioriteit heeft binnen deze groepen.

Domein: *Sport en Recreatie voor iedereen*

8. Stel eisen aan gemeenten met betrekking tot Universal Accessibility van de openbare ruimte, die de toegankelijkheid voor alle gebruikers (waaronder wandelaars) borgen. Denk aan de volgende eisen:

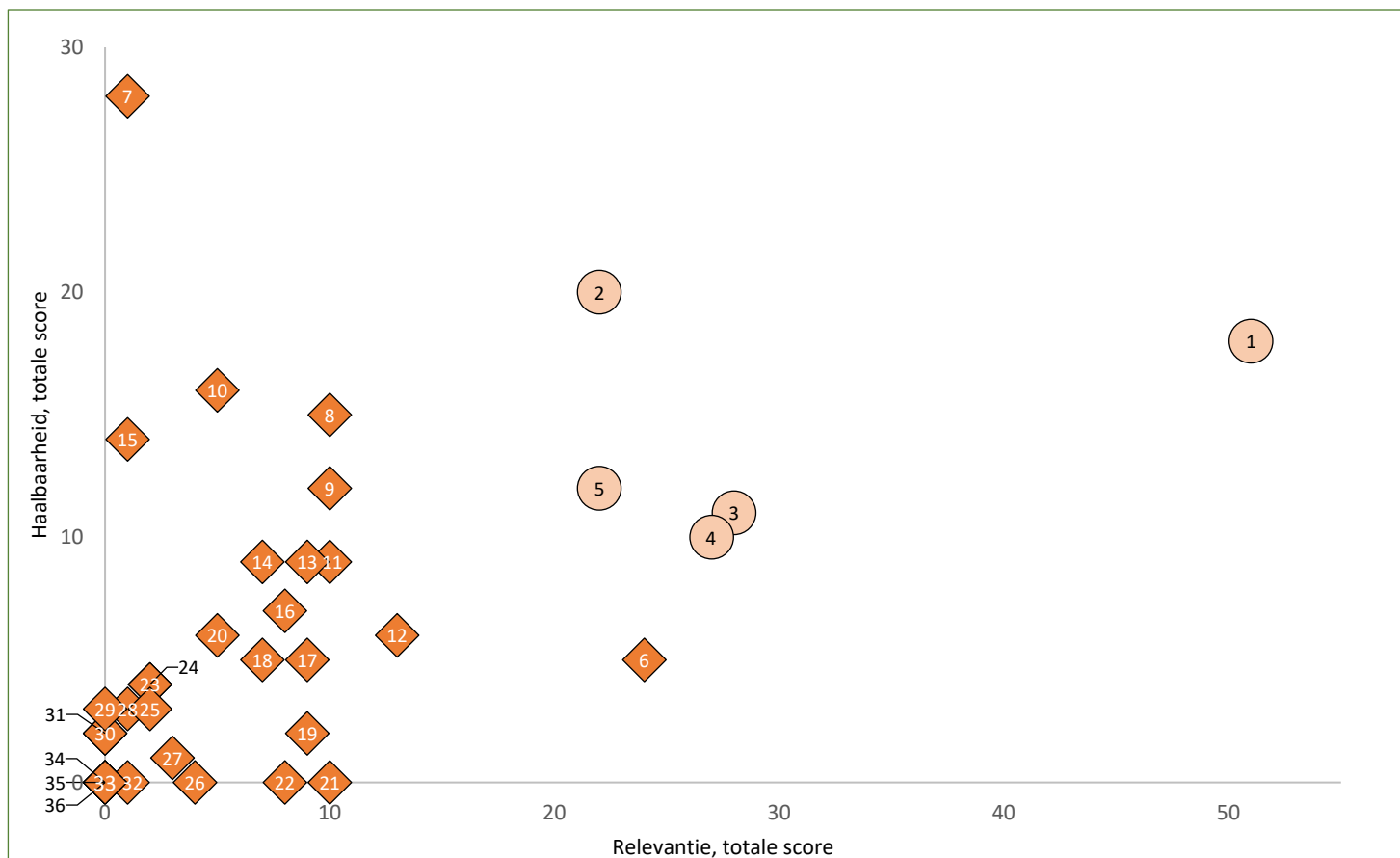
- a) Iedere x meter dient een bank beschikbaar te zijn;
- b) Er dienen x openbare toiletten te zijn in een wijk;
- c) Er dienen x speeltuinen ingericht te zijn volgens de samenspeelnorm.

100 – een speeltuin waar iedereen (100%) welkom is;

70 – een speeltuin die voor 70% bereikbaar is voor iedereen;

50 – een speeltuin waar 50% van de speeltoestellen bespeelbaar is voor ieder kind en gericht is op ontmoeten en samen spelen.

Domein: *Stedelijk ontwerp*

Figuur 6: de totale score op relevantie en haalbaarheid van elke beleidsactie. De vijf hoogst geprioriteerde acties uit Tabel 1 zijn in het lichtoranje, in een cirkel, weergegeven. Zie Bijlage 2 voor een beschrijving van de 36 beleidsacties.

3.2.2 Beleidsondersteunende acties

De vijf hoogst geprioriteerde beleidsondersteunende acties op basis van een combinatie van relevantie en haalbaarheid zijn weergegeven Tabel 2. De totale score op relevantie en haalbaarheid van elke actie is in Figuur 7 weergegeven, hierin zijn de vijf hoogst geprioriteerde acties uit Tabel 2 in het lichtgroen, in een cirkel weergegeven. Alle 26 beleidsondersteunende acties zijn beschreven in Bijlage 3.

Tabel 2: de vijf hoogst geprioriteerde beleidsondersteunende acties: combinatie van relevantie en haalbaarheid.

Hoogst geprioriteerde beleidsondersteunende acties
<p>1. Initieer structureel beweegbeleid (en bijbehorende beweegdoelen) dat niet gekoppeld is aan een kabinetsperiode van vier jaar, maar ook daarbuiten geborgd wordt. Domein: <i>Leiderschap</i></p>
<p>2. Maak meer geld vrij voor preventie, waarin domein-overstijgend bewegen een belangrijke rol speelt. Domein: <i>Financiering en middelen</i></p>

3. Stel (eventueel op basis van de WHO-beweegrichtlijnen) beweegrichtlijnen op voor kwetsbare groepen (zoals chronisch zieken, zwangere vrouwen en mensen met een beperking), als aanvulling op de handelingsopties die het Kenniscentrum Sport en Bewegen nu biedt.

Domein: *Leiderschap*

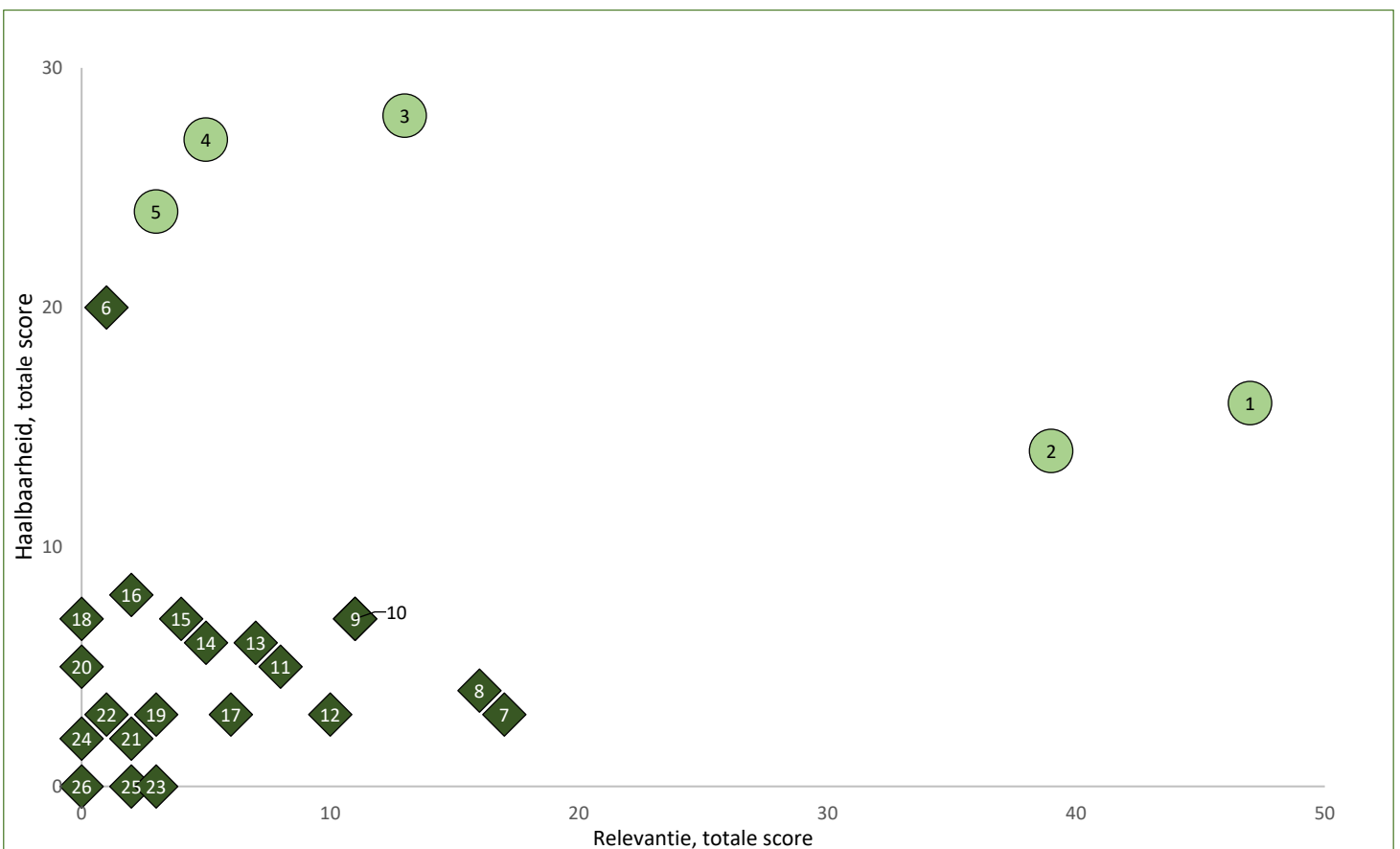
4. Stimuleer/faciliteer de implementatie van toolboxes en toolkits zoals ontwikkeld door het Kenniscentrum Sport en Bewegen en het RIVM, gericht op de borging en het gebruik van kennis (waaronder werkzame elementen van bewezen effectieve interventies) in de ontwikkeling van (lokaal) sport- en beweegbeleid. Hiermee wordt het gebruik van beschikbare kennis gefaciliteerd.

- a) Stel als subsidievoorwaarde voor wetenschappelijk onderzoek dat er samen met een semi-overheidsorganisatie (bijvoorbeeld het Kenniscentrum Sport en Bewegen of het RIVM) aan een praktische vertaalslag wordt gewerkt.

Domein: *Bestuur*

5. Initieer mediacampagnes (en aanvullende communicatiestrategieën) om de bekendheid en het belang van bewegen, met expliciet aandacht voor de beweegrichtlijnen, onder de algemene bevolking te vergroten.

Domein: *Bestuur*

Figuur 7: de totale score op relevantie en haalbaarheid van elke beleidsondersteunende actie. De vijf hoogst geprioriteerde acties uit Tabel 2 zijn in het lichtgroen, in een cirkel, weergegeven. Zie Bijlage 3 voor een beschrijving van de 26 beleidsondersteunende acties.

4. Conclusie

Dit onderzoek laat zien dat er een hoge implementatie van beleid voor bewegen is in de domeinen *Onderwijs, Transport, Sport en Recreatie voor iedereen, Bestuur en Monitoring* en een lage implementatie in de domeinen *Onderwijs, Media, Sport en Recreatie voor Iedereen, Werkplek, Leiderschap, Bestuur, Financiering en Middelen en Ontwikkeling beweegprofessionals*. Concrete beleidsacties ter verbetering van de implementatie van beleid zijn onder andere gericht op het prioriteren van bewegen in stedelijk ontwerp door bijvoorbeeld bewegen expliciet onderdeel te maken van de Omgevingswet. Daarnaast richten de acties zich op het minder vrijblijvend maken van bewegen op scholen en het formuleren van richtlijnen waarin actieve vormen van transport centraal staan. De beleidsondersteunende acties zijn gericht op structureel beleid voor bewegen, meer geld voor het stimuleren van bewegen, beweegrichtlijnen voor kwetsbare groepen, efficiënter gebruik van kennis in beleid voor bewegen en mediacampagnes om het belang van bewegen te vergroten. De hoogst geprioriteerde acties onderstrepen het belang van een integrale samenwerking die meerdere beleidsterreinen, en daarmee ministeries, raakt.

5. Dankwoord

Dankzij de betrokkenheid en bijdrage van vele experts, beleidsmedewerkers en andere professionals is het rapport van de PA-EPI Nederland tot stand gekomen.

Wij willen in het bijzonder Dr.ir. Saskia van den Berg, Dr.ir. Wanda Wendel-Vos en Suzanne van Mourik-Boelema, MSc van het RIVM bedanken voor de samenwerking bij de uitvoering van de PA-EPI. De PA-EPI wordt ook als instrument gebruikt voor de evaluatie van het Actieplan Nederland Beweegt van het Ministerie van VWS ([Nederland Beweegt | Rapport | Rijksoverheid.nl](#), [Evaluatie Actieplan Nederland Beweegt - Plan van Aanpak | RIVM](#)). Doel van deze evaluatie is om te bepalen wat de uitkomst is van alle ondernomen inspanningen en activiteiten vanuit het VWS Actieplan en hoe dit bijdraagt (effect) aan het in beweging krijgen van meer mensen in Nederland.

Wij willen de professionals die het [beleidsoverzicht van het Nederlandse beweegbeleid](#) hebben geverifieerd en/of deel hebben genomen aan de PA-EPI workshop bedanken. Professionals werkzaam bij de volgende organisaties hebben hieraan een bijdrage geleverd:

Beweegalliantie

JOGG

Kenniscentrum Sport en Bewegen

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW)

Ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport (VWS)

Mulier Instituut

Nederlandse Sportraad

NOC*NSF

PO-Raad

Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM)

Tour de Force

Wij willen alle onafhankelijke experts die hebben deelgenomen aan het Nederlandse PA-EPI expert panel hartelijk danken voor hun inzet en deelname aan verschillende stappen binnen dit onderzoek. Deze experts hebben vrijwillig op persoonlijke titel deelgenomen en vertegenwoordigen niet per se de organisatie waartoe zij behoren. De inhoud van dit rapport is uitsluitend de verantwoordelijkheid van de auteurs, experts hebben niet uitdrukkelijk ingestemd met de inhoud van dit rapport. De groep onafhankelijke experts bestond onder andere uit:

Josien ter Beek – GGD Noord- en Oost-Gelderland

Nike Boor en Monica van Harn – Fonds Gehandicaptensport

Sanne Cobussen – Hogeschool van Arnhem en Nijmegen

Dr. Berry van Holland – HanzeHogeschool Groningen

Dr. Inge Houkens – Maastricht University

Dr. Johan de Jong – HanzeHogeschool Groningen

Dr. Dea van Lierop – Universiteit Utrecht

Paul van der Meer - GGD Noord- en Oost-Gelderland

Niels Meijer – Johan Cruyff Foundation

Dr. Hidde van der Ploeg – Amsterdam UMC

Prof. Dr. Onno van Schayck – Maastricht University

Dr. Josje Schoufour – Hogeschool van Amsterdam

Prof. Dr. Bert Steenbergen – Radboud Universiteit

Nathalie Termorshuizen – KVLO

Dr. Kirsten Verkooijen – Wageningen Universiteit

Dr. Ir. Helene Voogdt – UMC Utrecht

Fred Woudenberg – GGD Amsterdam

Dit onderzoek is onderdeel van het Policy Evaluation Network (PEN): [Home - JPI PEN \(jpi-pen.eu\)](https://www.jpi-pen.eu). Wij willen onze PEN collega's bedanken voor de totstandkoming van de PA-EPI tool en het daar bijbehorende PA-EPI proces. Wij willen in het bijzonder Dr. Kevin Volf (IE) en Prof. Catherine Woods (IE) bedanken voor het delen van hun kennis en expertise over het gebruik van de PA-EPI tool, gezien Ierland het eerste land was die deze tool heeft gebruikt. Ook willen wij Dr. Maartje Poelman en Dr. Sanne Djojosoeparto hartelijk bedanken voor hun bijdrage aan het PA-EPI proces. Zij waren verantwoordelijk voor de uitvoering van de Nederlandse Healthy Food Environment Policy Index (Food-EPI); een soort gelijk instrument, gericht op de gezonde voedselomgeving.

6. Bijlagen

Bijlage 1: De 45 indicatoren van de PA-EPI

Beleidsdomeinen

Onderwijs: Er is overheidsbeleid geïmplementeerd dat gericht is op het bevorderen en ondersteunen van sport en bewegen binnen de schoolomgeving.	
E01	In het curriculum van alle scholen is verplicht bewegonderwijs opgenomen dat evidence-based en van hoge kwaliteit is en die de idealen van rechtvaardigheid, diversiteit en inclusie bevordert en ondersteunt en zich houdt aan vastgestelde normen.
E02	Er zijn nationale en/of sub-nationale initiatieven om sport en bewegen op en om school te stimuleren en te ondersteunen. Deze initiatieven maken gebruik van een intersectorale aanpak en samenwerkingsverbanden tussen verschillende instanties (bijv. verbanden met buitenschoolse sportverenigingen, actieve pauzes, wandelclubs).
E03	Er zijn overeenkomsten voor gedeeld gebruik van schoolruimten. Toegang voor de gemeenschap wordt verleend middels initiatieven die erop gericht zijn sport en bewegen voor iedereen in Nederland buiten normale schooluren te promoten en te ondersteunen.
E04	Er is nationaal en/of subnationaal overheidsbeleid om veilig actief transport van en naar school te bevorderen en te ondersteunen.
Transport: Er is overheidsbeleid om actieve mobiliteit voor iedereen (o.a. voor alle leeftijden en mensen met en zonder een beperking) te bevorderen en te ondersteunen.	
T01	Er zijn beleidsmaatregelen om ervoor te zorgen dat er een verscheidenheid aan infrastructures zijn die veilig wandelen en/of fietsen ondersteunen.
T02	Er is vanuit de overheid een gefinancierd implementatieplan om het gebruik van actief transport en openbaar vervoer te stimuleren.
T03	Richtlijnen en instrumenten die stimuleren om infrastructuur voor actieve mobiliteit te gebruiken en/of vervoersplannen en -systemen die bewegen stimuleren, worden gepromoot en verspreid.
Stedelijk ontwerp: Er is overheidsbeleid om ervoor te zorgen dat evidence-based stadsontwerp wordt geïmplementeerd om hiermee lichamelijke activiteit en actieve mobiliteit voor iedereen (o.a. mensen van verschillende leeftijden en mensen met en zonder een beperking) te bevorderen en te ondersteunen.	
UD01	Er is overheidsbeleid of regelgeving waarin gezondheid als uitgangspunt wordt meegenomen (Health in All policy) om de leefomgeving zo in te richten dat ruimte voor actief transport (lopen of fietsen) en recreatie, ruimte voor vervoer met de auto vervangt.
UD02	De overheid voert beleid voor landgebruik en planningsprocessen in die consistent zijn met de principes van multifunctioneel/gemengd landgebruik (mixed land use), compacte stadsplanning en/of het voorzien in groene openbare ruimten om sport en bewegen te stimuleren en gemotoriseerd vervoer te verminderen.
UD03	Er zijn richtlijnen en/of regels ter verbetering van universele en gelijke toegang tot veilige buiten- en binnenruimtes en faciliteiten waar mensen kunnen sporten en bewegen.
Gezondheidszorg: Het overheidsbeleid binnen zorginstellingen, bevordert en ondersteunt sport en bewegen, bijvoorbeeld door richtlijnen en voorschriften te verstrekken, digitale gezondheidstechnologieën toe te passen en zich te richten op risicogroepen zoals ouderen.	
H01	Er zijn richtlijnen in de gezondheidszorg die routinescreening op lichamelijke activiteit, kort advies en doorverwijzing naar goed opgeleide (beweeg)specialisten en/of mogelijkheden ter stimulering van sport en bewegen voor patiënten die onvoldoende bewegen omvatten.
H02	Er is consistent overheidsbeleid voor het stimuleren en ondersteunen van sport en beweging in de primaire en secundaire gezondheidszorg onder risicogroepen, zoals mensen met diabetes type 2 en oudere volwassenen.
Media: Er is nationaal en/of subnationaal overheidsbeleid geïmplementeerd om ervoor te zorgen dat er media-/onderwijs campagnes worden gevoerd die sport en bewegen voor mensen van alle leeftijden en van verschillende niveaus actief promoten en ondersteunen.	
MM01	Er is nationaal en/of subnationaal overheidsbeleid voor continuïteit en monitoring van massa campagnes die sport en bewegen bevorderen en ondersteunen (bijv. door ze

	onderdeel te maken van of af te stemmen op een nationaal actieplan voor sport en bewegen en beweegrichtlijnen).
MM02	Er is een duidelijk en consistent overheidsbeleid om ervoor te zorgen dat meerdere media kanalen (bijv. posters, sociale media, radio en tv) in combinatie met aanvullende gemeenschapsinitiatieven worden gebruikt om de voordelen van sport en bewegen te promoten en beweegrichtlijnen te verspreiden die in overeenstemming zijn met de aanbevelingen van de WHO voor sport en bewegen.
Samenleving/Gemeenschap: Er is overheidsbeleid/programma's die sport en bewegen voor iedereen (o.a. mensen van alle leeftijden en mensen met een beperking) stimuleren en ondersteunen, in overeenstemming met relevante aanbevelingen, bijvoorbeeld door de organisatie van evenementen en initiatieven voor de hele gemeenschap te ondersteunen en het gedeeld gebruik van openbare ruimtes en faciliteiten te stimuleren.	
C01	Er is overheidsbeleid ter ondersteuning van de implementatie van sport- en beweeginitiatieven waarbij de gehele gemeenschap is betrokken. Dit beleid ondersteunt netwerken om het aanbod te versterken en ervaringen te delen (bijv. WHO Healthy Cities, Active Cities, Partnerships for Healthy Cities).
C02	Er is overheidsbeleid om samenwerkingen te stimuleren voor gedeeld gebruik van openbare ruimten en faciliteiten voor op de gemeenschap gebaseerde en door de gemeenschap geleide programma's voor sport en bewegen.
Sport voor iedereen: Er is evidence-based overheidsbeleid geïmplementeerd om sport en recreatie voor iedereen te stimuleren en te ondersteunen.	
SP01	Er is nationaal en/of subnationaal evidence-based 'Sport en recreatie voor iedereen'-overheidsbeleid waarin prioriteit gegeven wordt aan investeringen in initiatieven die gericht zijn op de minst actieve en kansarme groepen.
SP02	Er is nationaal en/of subnationaal evidence-based overheidsbeleid of actieplannen die zorgen voor gelijke toegang tot sport- en recreatieruimten en -plaatsen voor iedereen.
SP03	Er is steun van de overheid voor programma's die sportverenigingen aanmoedigen om gezond (sport- en beweeg)gedrag te stimuleren (bijv. 'sport clubs for health' en 'health promoting sport clubs').
Werkplek: Er is nationaal en/of subnationaal overheidsbeleid gericht op het stimuleren van bewegen op/naar werk (bijv. initiatieven om naar het werk te fietsen en werkplekken met sportfaciliteiten) en die de gezondheid van alle werknemers bevordert.	
W01	Er bestaan nationale en/of subnationale beleidsinitiatieven en ontwikkelplannen voor infrastructuur om veilig actief transport (fietsen en wandelen) van en naar het werk te stimuleren en te ondersteunen.
W02	Er zijn plannen en regels voor gebouwen, percelen en de omgeving die een werkgever stimuleert om een werkomgeving te creëren waar zijn werknemers kunnen bewegen. Dit doet de werkgever door het ontwerp van gebouwen (building design) en het bieden van adequate faciliteiten (zowel binnen als buiten).

Beleidsondersteunende domeinen

Leiderschap: Het politiek leiderschap zorgt ervoor dat er krachtige steun is voor de visie, planning, communicatie, implementatie en evaluatie van overheidsbeleid om een beleidsomgeving gericht op gezondheidsbevordering te creëren en hiermee de bevolking te stimuleren om meer te sporten en bewegen en de daarmee samenhangende ongelijkheden te verminderen.	
L01	Er is sterke, zichtbare politieke steun (op het niveau van de staat/het kabinet) voor het creëren van beleidsomgevingen gericht op het verbeteren van de gezondheid. Hiermee wordt het niveau van sport en bewegen onder de bevolking verbeterd en leefstijl gerelateerde ziekten en de daarmee samenhangende ongelijkheden vermindert. De politieke verantwoordelijkheid voor sport en bewegen ter bevordering van gezondheid is duidelijk toegewezen binnen de overheidsstructuren.
L02	Er is een uitgebreid actueel nationaal plan (inclusief tijdschema, doelen, financiering, prioritair beleid en programmastrategieën) gekoppeld aan nationale behoeften en prioriteiten om sporten en bewegen te stimuleren.

L03	In het uitgebreide plan (zie hierboven) wordt prioriteit gegeven aan het verminderen van ongelijkheden in de bevolking met betrekking tot chronische ziekten (NCD's) die verband houden met te weinig beweging.
L04	Er zijn duidelijk gedefinieerde, wetenschappelijk onderbouwde beweegrichtlijnen voor alle leeftijdsgroepen en voor mensen met chronische ziekten, zwangere vrouwen en mensen met een beperking.
Bestuur: Er zijn overheidsstructuren die transparantie en verantwoordingsplicht garanderen en participatie van de community aanmoedigen bij het ontwikkelen en implementeren van overheidsbeleid en acties voor het creëren van een beweegvriendelijke omgeving en ter stimulering van sport en bewegen.	
G01	Er zijn betrouwbare procedures om commerciële invloeden met betrekking tot de gezonde beweegomgeving te beperken als er sprake is van belangenverstrengelingen die invloed hebben op het stimuleren van sport en bewegen (bijv. het beperken van lobbyinvloeden die de mogelijkheden voor sport en bewegen beperken).
G02	Er zijn procedures voor het gebruik van onderzoek in de ontwikkeling van nationaal sport- en beweegbeleid.
G03	De overheid zorgt voor toegang tot en regelmatige verspreiding van richtlijnen voor sport en bewegen en belangrijke andere documenten onder de bevolking.
G04	De overheid stimuleert en coördineert de samenwerking van alle sectoren om zich aan te sluiten bij strategische plannen waarin gewerkt wordt aan het creëren van een gezonde beweegomgeving, en stimuleert waar nodig de deelname van 'civil society' om deze plannen te ontwikkelen en uit te voeren.
Monitoring: De mate van sport en bewegen en de beweegvriendelijke omgeving wordt regelmatig gemonitord. Deze monitoring is systematisch gekoppeld aan het monitoren van leefstijl gerelateerde ziekten. Idealiter is deze monitoring consistent over de tijd, geïntegreerd en vinden (aanvullende) uitgebreidere onderzoeken ten minste iedere vijf jaar plaats (bijv. om gegevensanalyse over alle rechtsgebieden ('jurisdictions') en prioriteitsgroepen (o.a. etnische minderheden) mogelijk te maken). Daarnaast moeten overheidsbeleid en belangrijke programma's regelmatig worden geëvalueerd.	
MI01	Er is een regelmatige monitoring van de mate van sport en bewegen gedurende de hele levensloop op basis van representatieve steekproeven, aan de hand van richtlijnen/normen/streefdoelen.
MI02	Er is regelmatige monitoring van de beweegvriendelijke omgeving op alle acht PA-EPI beleidsdomeinen (bijv. 'walkability', 'built environment').
MI03	De monitoring van sport en bewegen is systematisch gekoppeld aan regelmatige monitoring van chronische ziekten en daarmee samenhangende (sociale) ongelijkheden.
MI04	Er vindt regelmatig onderzoek naar en evaluatie van overheidsbeleid en belangrijke programma's plaats om de effectiviteit, het proces en de invloed ervan op het bereiken van de doelstellingen uit plannen gericht op sport en bewegen en gezondheid te beoordelen.
MI05	De voortgang van het verminderen van gezondheidsverschillen gerelateerd aan sociale en economische determinanten van sport en bewegen wordt regelmatig gemonitord.
Financiering en middelen: Overheidsfinanciering ter ondersteuning van meer sport en beweging en onderzoek is duidelijk geïdentificeerd, gecontroleerd en toereikend. Het is gericht op het stimuleren van sport en bewegen, het creëren van een beweegvriendelijke omgeving, het tegengaan van chronische ziekten en het verminderen van (sociale) ongelijkheid.	
FR01	Het budget dat wordt besteed aan het stimuleren van sport en bewegen op alle beleidsterreinen is duidelijk vastgesteld en wordt periodiek gemonitord.
FR02	Er is een toereikend deel van de totale gezondheidsuitgaven toegewezen aan het stimuleren van sport en bewegen onder de bevolking.
FR03	Een toereikend deel van de totale uitgaven aan onderzoek wordt toegewezen aan de bevordering van sport en bewegen onder de bevolking.
FR04	Er is een vaste financieringsstroom beschikbaar voor ten minste één wettelijke agentschap voor gezondheidsbevordering met als doel sport en bewegen te stimuleren.
Platformen voor interactie: Er zijn coördinatieplatformen en mogelijkheden voor samenwerking tussen overheidsdepartementen, verschillende overheidsniveaus en andere sectoren (bijv.	

nationale overheidsorganisaties, de private sector en de academische wereld), zodat overheidsbeleid en acties op het gebied van sport en bewegen samenhangend, efficiënt en effectief zijn voor het verbeteren van de (beweeg)omgeving, het stimuleren van beweging, het terugdringen van leefstijl gerelateerde aandoeningen en de daarmee samenhangende (sociale) ongelijkheden.	
PI01	Er zijn robuuste coördinatiemechanismen tussen departementen en verschillende overheidsniveaus om te zorgen voor beleidssamenhang, afstemming en integratie van beleidsmaatregelen ter stimulering van sport en beweging en preventie van leefstijl gerelateerde aandoeningen.
PI02	Er zijn structuren en mechanismen voor regelmatige, zinvolle en inclusieve interacties tussen de overheid en civil society over sport- en bewegingsbeleid en andere strategieën om sport en bewegen te stimuleren en de gezondheid te bevorderen.
Ontwikkeling van beweegprofessionals ('workforce development'): De overheid heeft systemen opgezet die als platform dienen voor expertise op het gebied van sport en bewegen. Dit is om ervoor te zorgen dat het beleid en de programma's voor lichamelijke activiteit worden opgesteld, uitgevoerd en geëvalueerd op een manier die aansluit bij de behoeften van de bevolking.	
WD01	Er zijn voldoende middelen en overheidspersoneel (government's workforce) met de benodigde vaardigheden (op alle acht beleidsdomeinen) om sporten en bewegen in de bevolking te bevorderen.
WD02	Er worden mogelijkheden voor training/scholing en professionele ontwikkeling aangeboden omtrent de grondbeginselen van sport en bewegen, de rol ervan in de volksgezondheid en effectieve strategieën voor het stimuleren van sport en bewegen, aan relevant personeel (binnen en buiten de overheid) in meerdere sectoren (bijv. de acht 'Beleids'-domeinen).
WD03	Er zijn ondersteunings- en trainingssystemen voor relevante professionals (bijv. richtlijnen, toolkits, trainingsworkshops/modules/cursussen). Om ervoor te zorgen dat er gebruik wordt gemaakt van deze systemen, moeten accrediterende instanties voor beroepsonderwijs en instanties die beroepsvergunningen afgeven minimumeisen opnemen voor (bij)scholing op dit gebied.
Health-in-all (gezondheid op alle beleidsterreinen) beleid: Er zijn processen die ervoor zorgen dat er samenhang en afstemming van beleid is en die ertoe leiden dat bij de ontwikkeling van al het relevante overheidsbeleid expliciet rekening wordt gehouden met de gevolgen voor de volksgezondheid.	
HIAP01	Er zijn processen die ervoor zorgen dat sport en bewegen en gerelateerde gezondheidsuitkomsten expliciet en transparant worden overwogen en prioriteit krijgen in de ontwikkeling van al het overheidsbeleid.
HIAP02	Er zijn processen (bijvoorbeeld gezondheidseffectscreenings ('health impact assessments')) om gezondheidseffecten te beoordelen en in overweging te nemen tijdens de ontwikkeling van overheidsbeleid dat indirect gerelateerd is aan sport en bewegen.

Bijlage 2: Alle beleidsacties: beleidsdomeinen

Beleidsacties voor de Nederlandse rijksoverheid voor het creëren van een gezonde bewegingomgeving in Nederland, aanbevolen door de deelnemers (weergegeven in volgorde van rangschikking op een combinatie van relevantie en haalbaarheid). De top vijf hoogst geprioriteerde acties zijn in het groen gearceerd.

Nr.	Domein	Actie
1	Stedelijk ontwerp	Integreer bewegen in de Omgevingswet en stel duidelijke voorwaarden of kaders vast voor de vertaling van beweegaspecten (zoals ruimte voor actief transport, spelen, bewegen, sporten en gemengd landgebruik) in omgevingsvisies, -programma's en -plannen waaraan gemeenten verplicht moeten voldoen. Om dit te realiseren is het zaak om binnen lokale overheden een functie in te stellen die toeziet op het integreren van bewegen in ruimtelijke inrichting en dit tevens borgt, monitort en terugkoppelt (door de landelijke kaders na te leven).
2	Onderwijs	Maak bewegingsonderwijs minder vrijblijvend en zorg ervoor dat de onderwijsinspectie structureel de kwaliteit hiervan toetst aan de hand van een set kernindicatoren.
3	Stedelijk ontwerp	Formuleer duidelijke richtlijnen voor stedelijk ontwerp gericht op aantrekkelijke en sociaal veilige loop- en fietsroutes door de wijk, bij scholen, in industriële gebieden, naar recreatiegebieden en over bedrijventerreinen. De volgende randzaken zijn belangrijk: <ul style="list-style-type: none"> a. Voldoende verlichting langs de voet- en fietspaden; b. Voet- en fietspaden langs huizen (met andere woorden, in het zicht van bewoners); c. Prioriteer wijken waarin weinig bewogen wordt (waar kwetsbare groepen wonen die weinig bewegen).
4	Transport	Formuleer richtlijnen of duidelijke regels waarin het STOMP-principe centraal staat (stappen, trappen, OV, mobility as a service en persoonlijk vervoer) ter bevordering van actief transport. Hier moeten (lokale) beleidsmakers rekening mee houden bij de aanleg van nieuwe woonwijken en de herinrichting van bestaande wijken. CROW, onafhankelijk kenniscentrum voor infrastructuur, openbare ruimte en verkeer en vervoer, kan een rol spelen in deze richtlijnontwikkeling. In deze richtlijnen is aandacht voor: <ul style="list-style-type: none"> a. Autoluw beleid, waaronder het (beperken van) aantal parkeerplekken in een wijk; b. Hoeveelheid fietspaden (onder andere doorfietsroutes); a. Hoeveelheid hoge kwaliteit, sociaal veilige en toegankelijke wandelpaden.
5	Onderwijs	Beperk de vrijblijvendheid van scholen om deel te nemen aan leefstijlprogramma's - gericht op scholen - waarin bewegen een rol speelt, zoals de Gezonde School of De Gezonde Basisschool van de Toekomst. Als randvoorwaarde dient de administratie en het regelwerk van (bijvoorbeeld de aanvraag van) deze programma's voor scholen vereenvoudigd te worden, dit is vooral belangrijk voor scholen die al veel (administratieve) lasten hebben.
6	Gezondheidszorg	Borg een ketenaanpak door de inzet van een structurele tussenpartij (bijvoorbeeld het leefstijlloket) die optreedt als facilitator tussen de

		zorg (huisarts, ziekenhuis en fysiotherapeut) en het beweegaanbod onder de verzekerde zorg te laten vallen. Deze partij inventariseert waar de patiënt behoefte aan heeft en geeft aansluitend passende beweegopties. Ook dient deze partij als terugvalbasis te dienen als het beweegaanbod voor de patiënt herzien moet worden.
7	Gezondheidszorg	Stimuleer de ontwikkeling en het gebruik van scholingsprogramma's die bijdragen aan kennisvergroting van zorgprofessionals omtrent bewegen.
8	Gezondheidszorg	Neem fysiotherapie/effectieve (beweeg)interventies (onderdeel van de Gecombineerde Leefstijlinterventie (GLI))/(kortdurende) beweginitiatieven op in de basisverzekering.
9	Onderwijs	Verplicht gemeenten om autovrije zones rond schoolgebieden in te voeren door bijvoorbeeld het gebruik van Schoolstraten.
10	Onderwijs	Stimuleer gemeenten om voorafgaand aan de bouw van nieuwe schoolpleinen rekening te houden met multifunctioneel gebruik van de ruimte door dit bijvoorbeeld onderdeel te maken van een bestemmingsplan.
11	Transport	Implementeer regelgeving om snelheden binnen de bebouwde kom te standaardiseren; 30 km/uur in de bebouwde kom dient de norm te zijn in heel Nederland.
12	Sport en Recreatie voor iedereen	Neem maatregelen die ervoor zorgen dat financiële sport- en beweegregelingen (subsidies) door zoveel mogelijk kwetsbare groepen gebruikt kunnen worden en toegankelijk zijn. Denk bijvoorbeeld aan: <ul style="list-style-type: none"> a. Vergroot de bekendheid van de regelingen; b. Verminder de restricties van de regelingen die deze beperkt maken; c. Zorg dat de regelingen in iedere gemeente uniform zijn (met andere woorden, verruim de regelingen in specifieke gemeenten); d. Verminder de administratieve last rondom het aanvragen van regelingen (oftewel, vereenvoudig de aanvraagprocedure). Heb bijvoorbeeld aandacht voor groepen die te maken hebben met een taalbarrière en gebruik willen maken van deze regelingen.
13	Transport	Neem prijsmaatregelen om autogebruik te ontmoedigen voor privé en woon-werkverkeer: <ul style="list-style-type: none"> a. Verhoog de brandstofbelasting/rekening rijden; b. Verhoog de parkeertarieven (ook voor licentiehouders); c. Maak het rijden in een leaseauto duurder.
14	Gezondheidszorg	Stel procedures op die ertoe leiden dat beweegrichtlijnen geïntegreerd worden in zorgstandaarden. Er dienen procedures te zijn voor het opnemen van beweegrichtlijnen in zowel bestaande als in nieuwe of herziene zorgstandaarden. Ook dienen er procedures te zijn voor het opnemen van herziene beweegrichtlijnen in de zorgstandaarden.
15	Onderwijs	Zorg dat er op onderwijsinstellingen meer voorlichting gegeven wordt aan leerkrachten en leerlingen over het belang van (vroeg) motorische vaardigheden en het belang van bewegen.

16	Stedelijk ontwerp	Stimuleer gemeenten om voldoende voorzieningen/prikkels (die aansluiten bij de behoeften van bewoners) te behouden of te creëren waar bewoners lopend, fietsend of rollend (rolstoelgebruikers) naartoe kunnen gaan. Winkels en werkgelegenheid in steden kunnen hier onderdeel van zijn.
17	Onderwijs	Handhaaf/controleer de geschiktheid/bevoegdheid van docenten in het bewegingsonderwijs door bijvoorbeeld de inzet van vakleerkrachten te stimuleren, met name in de onderbouw/primair onderwijs.
18	Stedelijk ontwerp	Stel eisen aan gemeenten met betrekking tot Universal Accessibility van de openbare ruimte, die de toegankelijkheid voor alle gebruikers (waaronder wandelaars) borgen. Denk aan de volgende eisen: <ul style="list-style-type: none"> a. Iedere x meter dient een bank beschikbaar te zijn; b. Er dienen x openbare toiletten te zijn in een wijk; c. Er dienen x speeltuinen ingericht te zijn volgens de samenspeelnorm. <i>100 – een speeltuin waar iedereen (100%) welkom is;</i> <i>70 – een speeltuin die voor 70% bereikbaar is voor iedereen;</i> <i>50 – een speeltuin waar 50% van de speeltoestellen bespeelbaar is voor ieder kind en gericht is op ontmoeten en samen spelen.</i>
19	Transport	Verlaag de prijzen en verhoog de kwaliteit van het Openbaar Vervoer (OV). Houd hier rekening met voldoende capaciteit (vaker en groter bereik). In de maatregelen dient zowel aandacht te zijn voor kwetsbare groepen die beperkingen ervaren in OV-gebruik, alsook de transitie van (lease-)autogebruikers naar OV-gebruik.
20	Gemeenschap	Formuleer in samenwerking met en voor gemeenten landelijke doelen (Key Performance Indicators (KPIs)) en voorwaarden waarin beschreven wordt waar nieuwe gemeenschapsinitiatieven (bijvoorbeeld een nieuwe CityDeal) - gericht op bewegen - aan moeten voldoen. De volgende aspecten zijn onderdeel van dergelijke voorwaarden: <ul style="list-style-type: none"> a. Structurele monitoring en evaluatie van gemeenschapsinitiatieven gedurende de looptijd; b. Samenwerking tussen expertises uit meerdere domeinen (tenminste drie bij kleine gemeenschapsinitiatieven en zoveel mogelijk bij grotere gemeenschapsinitiatieven); c. Stakeholderanalyse (met andere woorden, potentiële samenwerkingspartners dienen in kaart gebracht te worden door de initiatiefnemer); d. Borging van eigenaarschap van een gemeenschapsinitiatief door een aangewezen stakeholder die verplicht (monitoringsrapporten) terugkoppelt naar een afgesproken (semi-)overheidsorganisatie; e. Gebruik van (componenten van) de bestaande evidence/bewezen werkzame elementen omtrent gemeenschapsinitiatieven.
21	Werkplek	Prioriteer preventie/bewegen in de Arbowet door onder andere regels op te stellen voor de duur van sedentair gedrag en fysieke overbelasting (waardoor werknemers te belast zijn om te bewegen buiten werktijd).

22	Werkplek	Stimuleer werkgevers om werknemers financiële prikkels te geven die bewegen stimuleren (onder andere korting op een lidmaatschap voor de sportschool, extra vrije dagen bij regelmatig bewegen, et cetera). Bredt deze stimulansen ook uit naar mensen zonder werk (mogelijk via UWV).
23	Transport	Faciliteer het opzetten van Travel Training gericht op fietsen en het gebruik van OV en ondersteun het geven van deze training aan etnische minderheden, laaggeletterden, ouderen en andere groepen waarvoor de training relevant kan zijn.
24	Sport en Recreatie voor iedereen	Faciliteer het co-creëren van nationale beweeginitiatieven gericht op de minst actieve en kwetsbare groepen met belanghebbenden (waaronder minimaal de doelgroep) waarbij rekening wordt gehouden met structurele barrières om te bewegen (zoals armoede en stress). Hierbij is het idee om bewegen te integreren als een structureel onderdeel van een bredere aanpak van problematiek binnen specifieke groepen. Bewegen kan bijvoorbeeld worden beschouwd als een mogelijke interventie binnen het armoedebeleid. Daarbij is het wel belangrijk dat het beweegveld zich flexibel opstelt en zich bewust is van het feit dat bewegen niet altijd een hoge prioriteit heeft binnen deze groepen.
25	Onderwijs	Borg de continuïteit van (de veelal kortdurende) evidence-based beweeginitiatieven voor scholen - uit de Database voor erkende interventies van het RIVM in samenwerking met het Kenniscentrum Sport en Bewegen - waarin duurzame toeleiding naar bewegen en sport opgenomen is en structureel bewegen en sport wordt geborgd.
26	Transport	Momenteel zijn er grote snelheidsverschillen op fietspaden (bijvoorbeeld fietsende kinderen, e-bikes, speedpedelecs en normale fietsers), hierdoor ontstaan conflicten, ongelukken en een onveilig gevoel. De infrastructuur moet als volgt herzien worden om deze modaliteiten te ondersteunen: <ul style="list-style-type: none"> a. Een deel van de autoweg inrichten voor nieuwe mobiliteiten (zoals speedbikes), zodat snelheidsverschillen in actieve vormen van transport gereguleerd worden; b. Fietspaden herinrichten (2 of 3 banen) waardoor er een eigen ruimte is voor elektrische en langzamere (niet-elektrische) fietsen.
27	Transport	Zorg voor een betere afstemming tussen de verschillende deelmobiliteit-aanbieders en initieer landelijke regelingen (bijvoorbeeld één abonnement) die de gebruiksvriendelijkheid van deelmobiliteit vergroot. Denk bijvoorbeeld aan: <ul style="list-style-type: none"> a. Integreren van het aanbod van deelfietsaanbieders (zoals Tier, OV-fiets, et cetera) middels een gezamenlijk abonnement; b. Koppelen van parkeerkaarten aan het gratis gebruik van deelfietsystemen; c. Aanleggen van uitgebreide P&R hubs aan de rand van de stad.
28	Gemeenschap	Bied een subsidie aan gemeenten die als financiële prikkel gebruikt kan worden om ruimtes en faciliteiten (sportcomplexen, gymzalen, schoolpleinen en andere (potentiële) beweegplekken) open te stellen.

29	Sport en Recreatie voor iedereen	Stel procedures op om lobbyen, waaronder sportswashing, te reduceren (door bijvoorbeeld eisen te stellen aan de soort sponsors en/of het soort sponsormateriaal). Dit heeft met name betrekking op de lobby van de auto-industrie (promoten van passieve mobiliteit), maar ook op lobby van gokbedrijven en ongezonde voedselaanbieders.
30	Stedelijk ontwerp	Stimuleer de aanleg van fietsenstallingen in wijken. Huizen/straten dienen voorzien te zijn van een fietsenstalling aan de voorkant van de straat (met andere woorden, in het zicht van bewoners). Deze is makkelijk bereikbaar, biedt een veilige stallingsplek en stimuleert zo fietsen.
31	Gezondheidszorg	Bied fysiotherapeuten financiële ondersteuning om patiënten na hun behandeling door te laten stromen/te verwijzen naar het reguliere beweegaanbod, door deze diensten op te nemen in de basisverzekering.
32	Werkplek	Neem in het 'Besluit Bouwwerken Leefomgeving' regels op ter stimulering van bewegen in nieuwe gebouwen/kantoorpanden (waaronder bijvoorbeeld het centraal stellen van de trap in plaats van de lift).
33	Onderwijs	Neem maatregelen om overlast en vandalisme op schoolpleinen te verlagen, zodat schoolpleinen veilig opengesteld kunnen worden. Bied bijvoorbeeld subsidie voor handhaving op en rond schoolpleinen, camerabewaking en verlichting van schoolpleinen.
34	Werkplek	Stop het vergoeden van autogebruik en autoleaseconstructies voor woon-werkverkeer.
35	Werkplek	Neem bewegen op en prioriteer bewegen in de risico-inventarisatie en –evaluatie voor bedrijven. <i>Een risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E) vormt de basis van het arbobeleid van elk bedrijf. De RI&E helpt om risico's in kaart te brengen en die risico's aan te pakken met de juiste maatregelen.</i>
36	Werkplek	Verplicht minimale voorzieningen ter bevordering van bewegen bij middelgrote en grote bedrijven (onder andere douches, fietsenstalling, lockers).

Bijlage 3: Alle beleidsacties: beleidsondersteunende domeinen

Beleidsondersteunende acties voor de Nederlandse rijksoverheid voor het creëren van een gezonde bewegomgeving in Nederland, aanbevolen door de deelnemers (weergegeven in volgorde van rangschikking op een combinatie van relevantie en haalbaarheid). De top vijf hoogst geprioriteerde acties zijn in het groen gearceerd.

Nr.	Domein	Actie
1	Leiderschap	Initieer structureel beweegbeleid (en bijbehorende beweegdoelen) dat niet gekoppeld is aan een kabinetsperiode van vier jaar, maar ook daarbuiten geborgd wordt.
2	Financiering en middelen	Maak meer geld vrij voor preventie, waarin domein-overstijgend bewegen een belangrijke rol speelt.
3	Leiderschap	Stel (eventueel op basis van de WHO-beweegrichtlijnen) beweegrichtlijnen op voor kwetsbare groepen (zoals chronisch zieken, zwangere vrouwen en mensen met een beperking), als aanvulling op de handelingsopties die het Kenniscentrum Sport en Bewegen nu biedt.
4	Bestuur	Stimuleer/faciliteer de implementatie van toolboxes en toolkits zoals ontwikkeld door het Kenniscentrum Sport en Bewegen en het RIVM, gericht op de borging en het gebruik van kennis (waaronder werkzame elementen van bewezen effectieve interventies) in de ontwikkeling van (lokaal) sport- en beweegbeleid. Hiermee wordt het gebruik van beschikbare kennis gefaciliteerd. <ul style="list-style-type: none"> a. Stel als subsidievoorwaarde voor wetenschappelijk onderzoek dat er samen met een semi-overheidsorganisatie (bijvoorbeeld het Kenniscentrum Sport en Bewegen of het RIVM) aan een praktische vertaalslag wordt gewerkt.
5	Bestuur	Initieer mediacampagnes (en aanvullende communicatiestrategieën) om de bekendheid en het belang van bewegen, met expliciet aandacht voor de beweegrichtlijnen, onder de algemene bevolking te vergroten.
6	Platformen voor interactie	Zet bewegen op de agenda/zorg dat bewegen een terugkerend agendapunt is bij de bestaande stuurgroep 'Impact op Gezondheid', die al ministerie-overstijgend werkt.
7	Leiderschap	Borg 'bewegen' als gezondheidsbevorderende/-beschermende maatregel in de Wet Publieke Gezondheid totdat een domein-overstijgende Bewegewet wordt gemaakt.
8	Bestuur	Formuleer domein-overstijgende harde prestatieafspraken (Key Performance Indicators (KPIs)) gericht op bewegen voor gemeenten die tussentijds gemeten worden en waarover gemeenten verantwoording dienen af te leggen (aanvullend op het Nationale beweegdoel: 'in 2040 voldoet minimaal 75 procent van de Nederlanders aan de Beweegrichtlijnen') ter bevordering van continuïteit en afstemming op lange termijn. Denk aan afspraken zoals een x aantal veilige fietspaden en een x aantal open schoolpleinen in een wijk.
9	Bestuur	Stel procedures op en maak budget vrij voor een effectieve Plan Do Check Act cirkel voor 'lerend beleid', waarin: <ul style="list-style-type: none"> a. Gebruik gemaakt wordt van bewezen werkzame elementen (zowel van interventies uit de RIVM-database als uit de internationale evidence); b. De lessen uit monitoren en evalueren van beleid gebruikt worden bij het opstellen en bijsturen van (nieuw) beleid;

		c. Een onderzoeker als vaste stakeholder betrokken wordt.
10	Financiering en middelen	Verhoog belastingen gerelateerd aan producten en diensten die fysieke <u>in</u> activiteit stimuleren, waaronder belastingen op auto's ('autotaks'), en gebruik de inkomsten hiervan voor het stimuleren van bewegen.
11	Leiderschap	Voer, aanvullend op de Bewegewet of als onderdeel van de Bewegewet, een Sportwet in waarin: <ul style="list-style-type: none"> a. Sport een publieke voorziening is, waardoor lokale overheden medeverantwoordelijk zijn voor de organisatie en financiering van sport en daarmee voor de toegankelijkheid van bewegen en sport. Burgers, verenigingen en bedrijven weten dan beter waarop zij de overheden kunnen aanspreken; b. De verdeling van verantwoordelijkheden tussen gemeenten, provincies en de rijksoverheid duidelijk wordt gemaakt.
12	Financiering en middelen	Maak met alle relevante ministeries afspraken over een structureel aandeel van hun budget voor bewegen, gebaseerd op hun aandeel in het stimuleren van bewegen. Dit dient expliciet vermeld te worden als 'budget voor bewegen' in de rijksbegrotingen (onder andere VWS, IenW, OCW, BZK, SZW).
13	Gezondheid op alle beleids-terreinen	Formuleer niet-vrijblijvende richtlijnen voor de uitvoer van nationaal overheidsbeleid gericht op bewegen, waarin wordt opgenomen dat Nationale actieprogramma's door meerdere ministeries ondertekend en onderschreven dienen te worden, en idealiter in co-creatie opgesteld worden. In deze universele richtlijn (voor alle relevante ministeries) dient een check opgenomen te worden die waarborgt dat de meerwaarde van andere beleidsterreinen geïnventariseerd wordt (dit kan verder gaan dan alleen het onderwerp 'bewegen'). Er dienen vaste aanspreekpunten aangewezen te worden binnen ministeries die dit proces borgen.
14	Leiderschap	Stel een Staatssecretaris voor Bewegen en Sport aan.
15	Monitoring	Adopteer, adviseer en stimuleer het gebruik van uniforme blootstellingsmaten om de (lokale) beweegomgeving in beeld te brengen en te monitoren, waaronder een gedegen walkability index, met een dekking van heel Nederland.
16	Ontwikkeling beweeg-professionals	Borg de kwalificatie van beweegprofessionals, waaronder de kwalificatie van buurtsportcoaches: er dient voor alle beweegprofessionals een (Nationaal) kwaliteitsregister te zijn.
17	Ontwikkeling beweeg-professionals	Pak de achterliggende oorzaken aan waardoor bewegingsonderwijs niet door vakdocenten gegeven wordt, waaronder de hoge werkdruk, budgettekorten, et cetera.
18	Ontwikkeling beweeg-professionals	(Her)formuleer de randvoorwaarden voor buurtsportcoaches, waarbij een lange termijnvisie gehanteerd wordt: <ul style="list-style-type: none"> b. Herzien en perk het takenpakket van buurtsportcoaches in (met andere woorden, concretiseer de profielen die nu opgesteld zijn voor de coaches); c. Verhoog de financiering (Brede Regeling Combinatiefuncties) voor buurtsportcoaches (40% is ontoereikend) en bied aansluitend langdurige contracten aan; d. Verbeter de arbeidsvoorwaarden voor buurtsportcoaches (eventueel middels een CAO), om verloop tegen te gaan en de kwaliteit te waarborgen (en doorverwijzing vanuit de zorg te stimuleren).

19	Financiering en middelen	Zorg voor een duidelijk onderscheid en betere balans in overheidsbudgetten tussen bewegen in (top)sport en domein-overstijgend ('niet sport') bewegen. De nadruk in de budgetten dient te verschuiven naar domein-overstijgend bewegen.
20	Ontwikkeling beweeg-professionals	Borg het faciliteren en financieren van de Human Capital Agenda om het gesprek tussen werkgevers en werknemers over de ontwikkeling van de arbeidsmarkt te stimuleren en hen aan te zetten tot het maken van afspraken. <i>De Human Capital Agenda (HCA) bestaat uit de knelpunten en oplossingen die de sportsector zelf ziet ten aanzien van zowel professionals als vrijwilligers.</i>
21	Bestuur	Stel procedures op om de invloed van private partijen op beleidsontwikkeling gerelateerd aan bewegen te reguleren, zoals de invloed van zorgverzekeraars en de auto-industrie.
22	Monitoring	Maak budget vrij voor het beter monitoren van lichamelijke activiteit. Bijvoorbeeld middels het gebruik van objectieve meetmethodes zoals beweegmeters om beweging op landelijk niveau te monitoren.
23	Ontwikkeling beweeg-professionals	Verbeter de arbeidsvoorwaarden voor alle beweegprofessionals, dit gaat samen met een salarisverhoging om uitstroom naar andere sectoren te voorkomen.
24	Monitoring	Gebruik GPS-systemen van elektrische fietsen (waaronder deelfietsen) voor het monitoren van knelpunten voor fietsers, bijvoorbeeld punten waar snelheid vermindert.
25	Platformen voor interactie	Stel functies in waarin beleidsmakers verbonden zijn aan meerdere ministeries (met andere woorden, een beleidsmaker van VWS staat ook onder contract bij IenW), waardoor de beleidsmaker gedeelde belangen heeft, domein-overstijgend werken wordt gefaciliteerd, en bewegen bij andere ministeries sterker wordt ingebed.
26	Platformen voor interactie	Leg de borging van overstijgende organen die onder andere gericht zijn op interacties tussen de overheid en civil society vast en verstevig de rol van relevante ministeries hierin.